10/12/2018

Κάλαντα απ’ όλη την Ελλάδα στο «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει»

/ Ενορίες

Η παρουσίαση μιας μοναδικής έκδοσης 59 καλάντων από όλη την Ελλάδα για ενήλικες και παιδιά, με τον τίτλο «Ανοίξετε την πόρτα σας…», πραγματοποιήθηκε την Κυριακή 9 Δεκεμβρίου, στο Πνευματικό Κέντρο του Ιερού Ναού Ευαγγελιστρίας Πειραιώς, στο πλαίσιο του προγράμματος «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει…».

Η έκδοση που έγινε από το Κέντρο Έρευνας και Προβολής της Εθνικής Μουσικής (ΚΕΠΕΜ), περιλαμβάνει κάλαντα Χριστουγέννων, Πρωτοχρονιάς και Φώτων, από ανέκδοτες ηχογραφήσεις του αρχείου του Σίμωνα Καρά, που ξεδιπλώνει την ιστορία και τον χαρακτήρα των καλάντων, όπως λέγονται και γίνονται στον τόπο τους.

Ξεναγός στον άγνωστο κόσμο του τόσο γνωστού εθίμου, ήταν ο επιμελητής της έκδοσης κ. Δημήτρης Μαντζούρης, Υπεύθυνος Εκδόσεων και Αρχείου Παραδοσιακής Μουσικής του ΚΕΠΕΜ.

Διάφορα κάλαντα απέδωσε το Εργαστήριο Παραδοσιακού Τραγουδιού του ΚΕΠΕΜ.

“Έχουμε συνηθίσει να ακούμε ηχογραφημένα κάλαντα από διάφορες περιοχές της Ελλάδας”. Όπως εξήγησε ο κ. Μαντζούρης, ο τρόπος που έχουν παιχθεί αυτά τα κάλαντα στις σύγχρονες εκδόσεις παραδοσιακής μουσικής, τις περισσότερες φορές, δεν ανταποκρίνεται στο πως συνέβαινε το έθιμο στην παραδοσιακή κοινωνία.
“Αυτή η έκδοση έρχεται και αποκαθιστά αυτήν την εικόνα, το πως τραγουδιόνταν τα κάλαντα αυτά, στα χωριά.
Το έθιμο πηγαίνει πολύ πίσω, ήδη από την εποχή του Ομήρου. Η λέξη κάλαντα εμφανίζεται στη ρωμαϊκή εποχή και σημαίνει τις πρώτες μέρες κάθε μήνα. Οι Ρωμαίοι γιόρταζαν τις πρώτες ημέρες κάθε μήνα, τις λεγόμενες καλένδες.

Στο Βυζάντιο τα τραγούδια αυτά άρχισαν να ονομάζονται κάλαντα και να συνδυάζονται με τις χριστιανικές γιορτές.

Τα κάλαντα λειτουργούνταν στην παραδοσιακή κοινωνία με διαφορετικούς τρόπους από τόπο σε τόπο.

Αλλού τα κάλαντα τα λένε οι ενήλικες, αλλού τα παιδιά. Είναι επίσης άλλο πράγμα τα κάλαντα ως έθιμα, και άλλο ως τραγούδι.

Στο αστικό περιβάλλον προβάλλονται συστηματικά, ως τραγούδια και όχι ως έθιμο».

Στη συνέχεια αναφέρθηκε ιδιαίτερα στα κοινά κάλαντα της Πρωτοχρονιάς, που παρουσιάζουν μία τέτοια πλοκή στίχων, ώστε το περιεχόμενό τους να παρουσιάζεται σχεδόν ασυνάρτητο.

Το νόημα των στίχων των καλάντων αυτών, τα οποία στην παραπάνω εκδοχή είναι ελλιπή από πλευράς στίχων και περιλαμβάνουν αρκετά λάθη γραφής, ξεκαθαρίζει αν λάβουμε υπ’ όψη μας την παρουσία και τον ρόλο των τσακισμάτων.

Τσάκισμα – ή γύρισμα σε άλλες περιοχές– στα δημοτικά τραγούδια ονομάζεται μία φράση, ένας στίχος ή συχνά ένα ομοιοκατάληκτο δίστιχο, λιγότερων συνήθως συλλαβών από τον κύριο στίχο, που παρεμβάλλεται μεταξύ των στίχων ενός τραγουδιού ή σφραγίζει το τραγούδισμα ενός στίχου, ενός δίστιχου ή μιας ολόκληρης στιχουργικής ενότητας.

Τα τσακίσματα συνήθως δεν είναι απαραίτητα για τη νοηματική πληρότητα του κειμένου, όμως κάποιες φορές σχετίζονται νοηματικά με αυτό και ενίοτε το

συμπληρώνουν.
Τα τσακίσματα πάντως που παρεμβάλλονται στους στίχους των καλάντων, άλλοτε απευθύνονται σε κάποια κοπέλα, όμως άλλοτε συμπληρώνουν ή συνδέονται νοηματικά με το κυρίως κείμενο.
«Τα κάλαντα περιλαμβάνουν ποιητικά τέσσερα διαφορετικά κομμάτια. Το πρώτο κομμάτι είναι το καλησπέρισμα και η άδεια να τραγουδήσω τα κάλαντα.
Το δεύτερο κομμάτι είναι η αναγγελία της γιορτής, το επόμενο κομμάτι είναι τα παινέματα και τέλος το αίτημα για φιλοδώρημα.
Μια πολυποίκιλη εικόνα για αυτό το έθιμο, που από χωριό σε χωριό αλλάζει». Τα κάλαντα λειτουργούνταν στην παραδοσιακή κοινωνία με διαφορετικούς τρόπους ανά τόπο.

Παρακολουθήστε το video: